

zoom

คดี

แข่งขันทางการค้า

ฉบับที่ 5

การใช้อำนาจต่อรองที่เหนือกว่า

อย่างไม่เป็นธรรม

ในธุรกิจรับซื้อผลไม้ (ลำไย)

ประเด็นร้องเรียน

นายไพฑูรย์ (นามสมมติ) ร้องเรียนต่อคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (กทค.) ว่าได้ทำสัญญาซื้อขายลำไยแบบเหมาสวนกับนายจรัญ (นามสมมติ) ลังคลังทรัพย์ (นามสมมติ) แต่เมื่อใกล้เวลาเก็บเกี่ยว นายจรัญได้ขอเปลี่ยนแปลงสัญญาซื้อขายเป็นรายกิโลกรัมแทน และต่อราคาซื้อขายลำไยลง รวมถึงปฏิเสธที่จะเข้าเก็บผลผลิตลำไย โดยอ้างว่าลำไยไม่ได้คุณภาพ ทำให้นายไพฑูรย์ได้รับความเสียหาย

ประเภทธุรกิจ

ธุรกิจรับซื้อผลไม้ ในพื้นที่ภาคตะวันออก

จอกฎหมาย

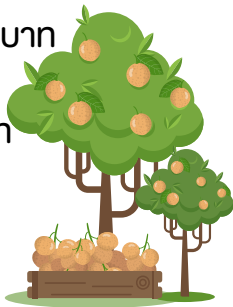

มาตรา 57 (2) แห่ง พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ประกอบประกาศ กทค. เรื่องแนวทางปฏิบัติในการพิจารณาการกระทำอันเป็นผลเสียแก่ผู้ประกอบการรายอื่น พ.ศ. 2561

1. ข้อเท็จจริง

นายไพฑูรย์ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยได้ทำสัญญาซื้อขายลำไยแบบเหมาสวนกับนายจันท์ ผู้รับซื้อและจำหน่ายผลไม้ ประมาณต้นเดือนมกราคม 2563 ซึ่งในปี 2563 นายจันท์มีรายได้ประมาณ 2,700,000 บาทโดยในสัญญาระบุข้อความว่า....

- 1.1** ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงซื้อขายผลผลิตลำไย จำนวน 1 แปลง 1,000 ต้น น้ำหนักประมาณ 80 ตัน ซื้อเหมาสวนในราคา 2,340,000 บาท (ราคาเดียวกันทั้งแปลง) และได้วางเงินมัดจำไว้ 500,000 บาท อีก 1,840,000 บาท จะชำระในวันที่เข้าเก็บผลลำไย

- 1.2** ระบุวันเข้าเก็บเกี่ยวผลลำไย ตั้งแต่วันที่ **20 กุมภาพันธ์** - วันที่ **10 มีนาคม 2563**

- 1.3** ผู้ซื้อสามารถบอกเลิกสัญญา และเรียกคืนเงินมัดจำหากผู้ขายผิดสัญญา โดยการนำลำไยบางส่วนหรือทั้งหมดไปขายให้แก่ผู้อื่น

ภายหลังการทำสัญญาซื้อขายกับนายจันท์แล้ว นายไพฑูรย์ได้โอนเงินมัดจำ จำนวน 300,000 บาท คืนให้กับลังอาชา (นามสมมติ) เนื่องจากนายไพฑูรย์ได้เคยทำสัญญาซื้อขายลำไยกับลังอาชามาก่อน และได้แสดงหลักฐานการโอนเงินคืนให้กับลังคลังทรัพย์ ซึ่งพ่อตาของนายจันท์รับทราบแล้ว หลังจากนั้น นายจันท์ก็ได้เข้าไปตรวจสอบคุณภาพผลผลิตลำไยที่สวนของนายไพฑูรย์ทุกสัปดาห์

2. พฤติกรรม

เมื่อผลลำไยสามารถเก็บเกี่ยวได้แล้ว นายไพฑูรย์ได้โทรไปแจ้งให้นายจรัญเข้ามาเก็บลำไยซึ่งนายจรัญแจ้งว่าอีก 3 วันจะเข้ามาเก็บลำไย แต่ปรากฏว่านายจรัญได้ขอเปลี่ยนแปลงสัญญาซื้อขายลำไยจากเดิมเป็นแบบเหมาสวนเป็นแบบรายกิโลกรัมแทน และขอต่อรองราคารับซื้อราคาลำไยลง 300,000 บาท และสุดท้ายนายจรัญก็ไม่ได้เข้าเก็บผลผลิตลำไยของนายไพฑูรย์โดยอ้างว่าผลผลิตลำไยไม่ได้คุณภาพตามที่ตกลงกัน และขอเงินมัดจำคืนจำนวน 500,000 บาท ก่อนครบวันสิ้นสุดสัญญาเพียง 2 -3 วัน ทำให้นายไพฑูรย์ได้รับความเดือดร้อนและเสียหายเป็นอย่างมาก

3. ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 5 เป็นผู้ประกอบธุรกิจ

หมายความว่า ผู้จำหน่าย ผู้ผลิตเพื่อจำหน่าย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อจำหน่าย ผู้ซื้อเพื่อผลิตหรือจำหน่ายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการในธุรกิจ

มาตรา 57 ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำการใดๆ

อันเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการรายอื่น

1

กีดกันการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการรายอื่นอย่างไม่เป็นธรรม

.....

3

กำหนดเงื่อนไขทางการค้าอันเป็นการจำกัด/ขัดขวางการประกอบธุรกิจของผู้อื่นอย่างไม่เป็นธรรม

.....

2

ใช้อำนาจตลาดหรืออำนาจต่อรองที่เหนือกว่าอย่างไม่เป็นธรรม

.....

4

การกระทำในลักษณะอื่นตามที่ กพค. ประกาศกำหนด

.....

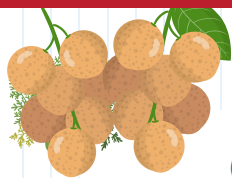
ประกาศ กพค. เรื่องแนวทางปฏิบัติในการพิจารณาการกระทำอันเป็นผลเสียแก่ผู้ประกอบการรายอื่น พ.ศ. 2561

"อำนาจตลาด" หมายถึง การที่ผู้ประกอบการมีความสามารถในการกำหนดราคาปริมาณ หรือเงื่อนไข ของการดำเนินธุรกิจในตลาดได้ โดยให้สันนิษฐานว่าเป็นผู้ประกอบการที่มีส่วนแบ่งตลาดตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไปมีอำนาจตลาด

"อำนาจต่อรองที่เหนือกว่า" หมายถึง การที่ผู้ประกอบการมีความสามารถที่เหนือกว่าในการควบคุม สั่งการ กำหนดทิศทาง หรือกำหนดเงื่อนไขของการดำเนินธุรกิจกับผู้ประกอบการรายหนึ่งได้ โดยผู้ประกอบการรายดังกล่าวจำเป็นต้องยินยอมโดยปริยาย ซึ่งการมีหรือไม่มีอำนาจต่อรองที่เหนือกว่าไม่ได้ขึ้นอยู่กับส่วนแบ่งตลาด แต่เป็นการเปรียบเทียบระหว่างสถานะที่เหนือกว่าของตนกับสถานะที่ด้อยกว่าของผู้ประกอบการอื่นโดยผู้ประกอบการที่อยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าต้องพึ่งพาผู้ประกอบการที่อยู่ในสถานะที่เหนือกว่า ซึ่งจะพิจารณาจากการพึ่งพาการซื้อขายสินค้าหรือบริการระหว่างผู้ประกอบการดังกล่าวในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้....

(1) มูลค่าการทำธุรกิจระหว่างกันตั้งแต่ร้อยละ 30 ขึ้นไป ของมูลค่ารวมการทำธุรกิจดังกล่าวของผู้ประกอบธุรกิจที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่า

(2) มูลค่าการทำธุรกิจระหว่างกัน ตั้งแต่ร้อยละ 10 แต่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของมูลค่ารวมการทำธุรกิจดังกล่าวของผู้ประกอบธุรกิจที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่า และผู้ประกอบธุรกิจรายที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่าไม่มีทางเลือกในการเปลี่ยนไปประกอบธุรกิจกับผู้ประกอบธุรกิจรายอื่น และหากมีการเปลี่ยนไปประกอบธุรกิจกับรายอื่นจะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจเกินกว่าประโยชน์ที่จะได้รับจากรายเดิม

4. การพิจารณา

- 1.) นายเจริญและนายไพฑูรย์เป็นผู้ประกอบธุรกิจตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560
- 2.) การที่นายเจริญกล่าวอ้างว่า ลำไยของนายไพฑูรย์ไม่ได้คุณภาพจึงไม่เข้าเก็บผลผลิตนั้นไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะรับฟังได้ ถึงแม้ว่านายไพฑูรย์ได้คืนเงินมัดจำจำนวน 300,000 บาทให้กับสังอาษาไปแล้ว แต่ก็ยังมีเงินมัดจำ จำนวน 500,000 บาท ของสังคังทรัพย์ เพื่อดูแลผลผลิตลำไยให้ได้คุณภาพต่อไป
- 3.) การทำสัญญาซื้อขายลำไยแบบเหมาสวนระหว่างนายไพฑูรย์กับนายเจริญกรณีนี้ถือว่า นายไพฑูรย์ต้องพึงพารายได้จากการขายลำไยให้แก่นายเจริญร้อยละ 100 ของรายได้ทั้งหมด ซึ่งมากกว่าร้อยละ 30 ดังนั้น นายเจริญจึงเป็นผู้ประกอบธุรกิจที่มีอำนาจต่อรองที่เหนือกว่าตามหลักเกณฑ์ในประกาศ กวก. เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการพิจารณาการกระทำอันเป็นผลเสียแก่ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นพ.ศ. 2561
- 4.) นายเจริญมีพฤติกรรมเข้าข่ายการใช้อำนาจต่อรองที่เหนือกว่าอย่างไม่เป็นธรรมอันเป็นผลเสียหายแก่ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นตามมาตรา 57 (2) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 โดยการต่อรองราคาลำไยและขอเปลี่ยนแปลงสัญญาการซื้อขาย ตลอดจนการปฏิเสธการเข้าเก็บผลผลิตลำไย จนทำให้ นายไพฑูรย์ต้องหาผู้รับซื้อรายใหม่เข้ามารับซื้อลำไย ซึ่งจำหน่ายได้เงินมาจำนวน 1,275,040 บาท (เดิมที่ตกลงซื้อขายในสัญญา จำนวน 2,340,000 บาท) ทำให้นายเจริญได้รับความเสียหาย จำนวน 1,064,960 บาท ถึงแม้จะนำเงินมัดจำจำนวน 500,000 บาท มารวมแล้ว ก็ยังไม่สามารถทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น
- 5.) กวก. มีมติว่ากรณีนี้เป็นการใช้อำนาจต่อรองที่เหนือกว่าอย่างไม่เป็นธรรมอันเป็นผลเสียหายแก่ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นตามมาตรา 57 (2) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ให้ลงโทษปรับทางปกครองในอัตราร้อยละ 2 จากฐานรายได้ของนายเจริญในปีที่เกิดเหตุ (ปี 2563) เป็นจำนวนเงิน 54,000 บาท

กรณีศึกษาในต่างประเทศ

ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป (EU) หลายประเทศได้นำแนวทางปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม (Unfair trading practices : UTPs) มาใช้ในการกำกับดูแลการแข่งขันทั้งในกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งแยกออกมาจากกฎหมายการแข่งขันทางการค้า หรือในประมวลกฎหมายแพ่ง แม้ว่ากลไกในการกำกับดูแลระดับประเทศจะแตกต่างกัน แต่เจตนารมณ์พื้นฐานมุ่งเน้นป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์จากคู่ค้าที่อ่อนแอกว่า ซึ่งในทางปฏิบัติหมายถึง กรณีผู้ประกอบการธุรกิจฝ่ายหนึ่งที่มีอำนาจต่อรองที่เหนือกว่ายับยั้งการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจอีกฝ่ายหนึ่งด้วยการบังคับให้จำยอมและไม่สามารถปฏิเสธได้ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้ในการประเมินอำนาจต่อรองที่เหนือกว่าคือ ผู้ประกอบการธุรกิจรายที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่าไม่มีทางเลือกในการเปลี่ยนไปประกอบธุรกิจกับผู้ประกอบการธุรกิจรายอื่น

Directive 2019/633 เป็นแนวทางปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในสินค้าเกษตรและอาหารภายใต้กฎหมายการแข่งขันของ EU มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในห่วงโซ่อุปทานอาหาร ครอบคลุมสถานการณ์การใช้อำนาจต่อรองที่เหนือกว่า ซึ่งได้กำหนดแนวทางปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมระหว่างคู่ค้ารายหนึ่งต่ออีกรายหนึ่ง ถือเป็นแนวปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่ประเทศสมาชิกของ EU กำหนดให้เป็นแนวทางที่สอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกของ EU สามารถกำหนดแนวทางคุ้มครองการแข่งขันภายในประเทศเพิ่มเติมในกรอบที่กำหนดไว้

Article 43 TFEU เป็นแนวปฏิบัติ ซึ่งมุ่งเน้นการคุ้มครองเกษตรกรภายในห่วงโซ่อุปทานอย่างชัดเจน ทั้งในห่วงโซ่อุปทานอาหารภาคเกษตรกรรมและนอกเหนือภาคเกษตรกรรม ด้วยเหตุนี้ ข้อบังคับดังกล่าวจึงครอบคลุม Article 39 TFEU ที่ห้ามการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมหลายประการ เช่น การชำระเงินล่าช้าในผลิตภัณฑ์อาหารที่นำเข้าง่าย การยกเลิกคำสั่งซื้อในนาทีสุดท้าย การเปลี่ยนแปลงสัญญาฝ่ายเดียวหรือย้อนหลัง การบังคับให้ชีพพลายออร์ชำระเงินในผลิตภัณฑ์ที่สูญเปล่า และการปฏิเสธสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษร

บทสรุป

การใช้อำนาจต่อรองที่เหนือกว่าอย่างไม่เป็นธรรมในประเทศไทย กวค. ได้ออกประกาศ กวค. เรื่อง แนวทางปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการอื่นซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติในการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้อำนาจตลาดและอำนาจต่อรองที่เหนือกว่า ส่วนในสหภาพยุโรปมี Directive 2019/633 เป็นแนวปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปใช้กำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในสินค้าเกษตรและอาหารภายใต้กฎหมายการแข่งขันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในห่วงโซ่อุปทานอาหารครอบคลุมสถานการณ์การใช้อำนาจต่อรองที่เหนือกว่า

